УДК 81’271:81’38
Підгорна А.Б.[1], Фоменко М.О.[2]
[1] доц. НУ «Запорізька політехніка»
[2] студ. гр. ГФ-315 НУ «Запорізька політехніка»

ФУНКЦІОНАЛЬНІ СТИЛІ МОВЛЕННЯ: НАУКОВИЙ ТА ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИЙ СТИЛІ У ЗІСТАВЛЕННІ

А.Б. Підгорна, М.О. Фоменко

Кожен з існуючих функціональних стилів мовлення має своє призначення. Художній стиль характеризується естетичністю та образністю, публіцистичний – інформативністю та прагматичним впливом на аудиторію, розмовний – простотою викладу інформації та емоційністю. У той же час науковий та офіційно-діловий стилі, хоч і відрізняються функціональним призначенням та сферами використання, мають настільки багато схожих рис, що їх часто плутають.

Однією зі спільних рис цих двох стилів є нейтральність. Якщо художній, публіцистичний та розмовних стилі потребують емоційності задля впливу на реципієнтів, то для наукового та офіційно-ділового стилів емоційне забарвлення є недоліком або навіть неприйнятним компонентом. Науковий стиль має інформувати, а не надавати оцінку. Офіційно-діловий має забезпечувати точність та однозначність повідомлень, а емоційність може бути цьому перешкодою. Також спільною рисою наукового та офіційно-ділового стилів є нормативність. Вони суворо дотримуються мовних норм, правил та необхідних форматів, не допускають двозначності та характеризуються стандартизованістю. У наукових текстах за це часто відповідають визначення та усталені терміни, які поділяються на загальнонаукові (ідея, аксіома, формула) та вузькоспеціальні (додаток, множник, від’ємник) [2]. А в ділових документах цю функцію виконують мовні кліше та сталі виразів на зразок «на підставі рішення», «згідно з наказом», «укладання угоди», «відповідно до». В обох стилях відсутні діалекти, жаргони та просторічні вирази, вони віддають перевагу сталим зворотам, що забезпечує чіткість та відповідність мовним стандартам. В обох стилях часто використовують дієслова у теперішньому часі та у формі інфінітива, наприклад: науковий стиль – «характеризується», «аналізується», «функціонує», «метою дослідження є», «необхідно застосувати» тощо; офіційно-діловий – «рішення набирає чинності», «визначається», «було прийнято», «ухвалено», «надати документи» тощо.

Найголовнішою відмінністю цих стилів є їхнє функціональне призначення. Науковий стиль слугує для передачі наукової інформації, спрямованої на фахівців (власне наукові тексти) або на широкий загал (науково-популярний різновид стилю). Його використовують у сфері технологій, в навчальних закладах, академічних роботах, наукових

дослідження, підручниках тощо [1]. Офіційно-діловий призначений для складання документів та офіційного спілкування між людьми, установами, організаціям тощо. Він функціонує у державних органах влади, судових установах, банківській системі, бізнесі та ін. У науковому стилі часто присутній список використаних джерел, щоб уможливити доказовість аргументів та забезпечити об'єктивність. В офіційно-діловому список джерел відсутній, бо тексти мають правову основу. Монологічність мовлення є характеристикою обох стилів, але структура текстів сильно відрізняється. У науковому стилі спостерігаємо чітку структуру, що передбачає вступ, опис дослідження, результату та висновки, що дозволяє логічно викласти результати спостережень та зробити текст максимально зрозумілим для читача. Ділові тексти також мають чітку структуру, але вона інша. Ці тексти часто складаються за встановленою формою, що може відрізнятися залежно від типу документу, але часто містить вказівку на отримувача, дату, підпис, інколи печатку. Інформація подається у формі наказів, законів, договорів, що дозволяє чітко фіксувати правові норми та визначати обов'язки.

Отже, науковий і офіційно-діловий стилі мають спільні риси, зокрема ті, що пов'язані з нормативністю, точністю, нейтральністю, але відрізняються сферою використання, колом мовців та структурою документів / текстів. В обох стилях використовуються мовні кліше та сталі вирази, терміни, складні речення та ускладнені синтаксичні структури, але з огляду на відмінності сфер набір цих елементів відрізняється тематично.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кравець Л. В., Мацько Л. І. Науковий стиль. *Енциклопедія сучасної України*. URL: https://esu.com.ua/ (дата звернення: 31.03.2026).

2. Розділ 1. Вступ. Термінознавство як наука. Предмет й основні завдання курсу термінознавства. URL: https://surl.li/judbft (дата звернення: 31.03.2026).